

Sygn. akt III AUa 261/17

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 31 października 2018 r.

Sąd Apelacyjny w Szczecinie - Wydział III Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący:	SSA Urszula Iwanowska (spr.)
Sędziowie:	SSA Romana Mrotek SSO del. Gabriela Horodnicka – Stelmaszczuk
Protokolant:	St. sekr. sąd. Elżbieta Kamińska

po rozpoznaniu w dniu 18 października 2018 r. w Szczecinie

sprawy S. K.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w K.

o emeryturę

na skutek apelacji ubezpieczonego

od wyroku Sądu Okręgowego w Koszalinie IV Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

z dnia 22 lutego 2017 r. sygn. akt IV U 1187/16

oddala apelację.

SSA Romana Mrotek SSA Urszula Iwanowska SSO del. Gabriela Horodnicka

– Stelmaszczuk

Sygn. akt III AUa 261/17

UZASADNIENIE

Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w K. decyzją z dnia 6 października 2016 r., znak: (...) odmówił S. K. prawa do emerytury z tytułu pracy w warunkach szczególnych wskazując, że ubezpieczony nie udowodnił ogólnego stażu pracy w wymiarze co najmniej 25 lat okresów składkowych i nieskładkowych (staż wynosi łącznie 23 lata i 9 dni), a nadto udowodniony okres w warunkach szczególnych wynosi tylko 7 miesięcy i 26 dni.

W odwołaniu od powyższej decyzji S. K. wniósł o jej zmianę poprzez uznanie jego prawa do emerytury podnosząc, że okres praktycznej nauki zawodu w okresie od 1 września 1971 r. do 31 lipca 1972 r. winien być mu uwzględniony do ogólnego stażu pracy, a nadto wniósł o ustalenie mu stażu pracy w warunkach szczególnych.

W odpowiedzi na odwołanie organ rentowy wniósł o jego oddalenie, podtrzymując argumenty przytoczone w uzasadnieniu zaskarżonej decyzji.

Wyrokiem z dnia 22 lutego 2017 r. Sąd Okręgowy w Koszalinie IV Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych oddalił odwołanie.

Powyższe orzeczenie Sąd Okręgowy oparł o następujące ustalenia faktyczne i rozważania prawne:

S. K. urodził się w dniu (...) Posiada wykształcenie zawodowe – betoniarz-zbrojarz.

W okresie od 1 września 1971 r. do 28 maja 1973 r. był uczniem (...) Szkoły (...) w L.. W okresie od 1 sierpnia 1972 r. do 12 marca 1973 r. ubezpieczony odbywał praktyczną naukę zawodu w Zakładach (...) w Ż.. W okresie od 31 maja 1973 r. do 15 grudnia 1973 r. ubezpieczony pracował w Przedsiębiorstwie Budownictwa Rolniczego w G. jako betoniarz. W okresie od 10 stycznia 1974 r. do 3 listopada 1975 r. ubezpieczony był zatrudniony w (...) Przedsiębiorstwie Budownictwa (...) w W. jako junak (...). W trakcie tego zatrudnienia ubezpieczony od 21 maja 1974 r. do 2 sierpnia 1974 r. przebywał w Zakładzie Karnym w W.-S., gdzie wykonywał prace w pełnym wymiarze czasu pracy.

Dalszy przebieg ubezpieczeniowy S. K. do 31 grudnia 1998 r. przedstawia się następująco:

- 12-22 listopada 1975 r. - o. składkowy,
- 11 grudnia 1975 r. – 3 stycznia 1976 r. - o. składkowy,
- 19 stycznia – 11 września 1976 r. - o. składkowy,
- 23 września – 15 grudnia 1976 r. - o. składkowy,
- 14 stycznia – 8 marca 1977 r. - o. składkowy,
- 20 kwietnia – 14 czerwca 1977 r. - o. składkowy,
- 25 listopada 1977 r. – 2 maja 1980 r. - o. składkowy,
- 20 stycznia – 25 września 1981 r. - o. składkowy,
- 5-14 grudnia 1981 r. - o. składkowy,
- 22 stycznia – 8 lutego 1982 r. - o. składkowy,
- 12 marca 1982 r. – 3 marca 1983 r. - o. składkowy,
- 11 marca – 6 kwietnia 1983 r. - o. składkowy,
- 26 kwietnia – 24 maja 1983 r. - o. składkowy,
- 27 czerwca 1983 r. – 11 października 1985 r. - o. składkowy,
- 26 lutego – 17 kwietnia 1986 r. - o. składkowy,
- 19 kwietnia – 18 maja 1986 r. - o. składkowy,
- 17 lipca 1986 r. – 13 maja 1987 r. - o. składkowy,
- 15 maja 1987 r. – 9 lipca 1988 r. - o. składkowy,
- 6 września 1988 r. – 9 marca 1989 r. - o. składkowy,

- 15 marca 1989 r. – 31 stycznia 1994 r. - o. składkowy,
- 3 marca – 13 kwietnia 1994 r. - o. składkowy,
- 14 kwietnia – 30 czerwca 1994 r. - o. składkowy,
- 1 lipca – 9 sierpnia 1994 r. - o. składkowy,
- 13 sierpnia 1994 r. – 30 listopada 1996 r. - o. składkowy,
- 6-28 lutego 1995 r. - o. nieskładkowy,
- 26 czerwca – 23 lipca 1995 r. - o. nieskładkowy,
- 4 grudnia 1995 r. – 31 maja 1996 r. - o. nieskładkowy,
- 2-20 grudnia 1996 r. - o. składkowy,
- 1 stycznia – 7 marca 1997 r. - o. składkowy,
- 14 marca – 8 maja 1997 r. - o. składkowy,
- 9 maja – 20 czerwca 1997 r. - o. składkowy,
- 1 lipca – 12 października 1997 r. - o. składkowy,
- 13 października – 19 grudnia 1997 r. - o. składkowy,
- 19-20 stycznia 1998 r. - o. składkowy,
- 18 maja – 31 grudnia 1998 r. - o. składkowy,
- 12-18 listopada 1998 r. - o. nieskładkowy.

Ubezpieczony kilkakrotnie składał wnioski o przyznanie mu prawa do emerytury z tytułu pracy w warunkach szczególnych oraz emerytury pomostowej, które załatwiano odmownie. Wyrokiem z dnia 27 lipca 2015 r., w sprawie IV U 581/15, Sąd Okręgowy w Koszalinie oddalił odwołanie ubezpieczonego od decyzji organu rentowego z dnia 6 maja 2015 r. odmawiającej mu prawa do emerytury z tytułu pracy w warunkach szczególnych. W toku postępowania ustalono, że ubezpieczony nie legitymuje się ogólnym stażem pracy w wymiarze co najmniej 25 lat (ustalony okres 22 lata, 3 miesiące i 19 dni).

W dniu 5 września 2016 r. S. K. ponownie wystąpił z wnioskiem o emeryturę, przedkładając nowe dokumenty. Mocą decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w K. z dnia 6 października 2016 r. odmówiono ubezpieczonemu S. K. prawa do emerytury z tytułu pracy w warunkach szczególnych.

Na dzień 1 stycznia 1999 r. S. K. udokumentował całkowity staż ubezpieczeniowy w wymiarze 23 lat i 9 dni. Organ rentowy uznał za udowodniony dodatkowo – w porównaniu do decyzji z 6 maja 2015 r. – okres praktycznej nauki zawodu od 1 sierpnia 1972 r. do 12 marca 1973 r. Organ rentowy uznał za udowodniony staż pracy w warunkach szczególnych w wymiarze 7 miesięcy. Ubezpieczony ukończył 60 lat, nie jest członkiem otwartego funduszu emerytalnego

Po ustaleniu powyższe stanu faktycznego oraz na podstawie art. 24 ust. 1, art. 184 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (t. j. Dz. U. z 2016 r., poz. 887 ze zm.; powoływana dalej jako: ustawa emerytalna) w związku z § 2 i 4 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983r. w

sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz. U. nr 8, poz. 43 ze zm.), Sąd Okręgowy uznał odwołanie za niezasadne.

Sąd pierwszej instancji zaznaczył, że w sprawie sporny jest ogólny staż emerytalny S. K., który według organu rentowego wynosi na dzień 1 stycznia 1999 r. mniej niż 25 lat (tj. 23 lata i 9 dni). Ubezpieczony twierdził zaś, że w okresie od 1 września 1971 r. do 31 lipca 1972 r. wykonywał pracę jako pracownik w ramach praktycznej nauki zawodu, a nadto domagał się do zaliczenia do tego stażu okresy zatrudnienia podczas odbywania kary pozbawiania wolności (od 21 maja do 2 sierpnia 1974 r.) oraz pracy jako junaka (...) od 1 listopada 1973 r. do 30 września 1975 r. na podstawie zeznań świadków.

Odnosząc się zaś do twierdzenia ubezpieczonego, że w okresie od 1 września 1971 r. do 31 lipca 1972 r. pracował on jako uczeń praktycznej nauki zawodu Sąd Okręgowy wskazał, że zgodnie z art. 6 ust. 2 ustawy emerytalnej, za okresy składkowe uważa się również przypadające przed dniem 15 listopada 1991 r. następujące okresy, za które została opłacona składka na ubezpieczenie społeczne albo za które nie było obowiązku opłacania składek na ubezpieczenie społeczne:

- pkt 1a zatrudnienia po ukończeniu 15 lat życia na obszarze Państwa Polskiego – w wymiarze nie niższym niż połowa pełnego wymiaru czasu pracy, jeżeli w tych okresach pracownik pobierał wynagrodzenie lub zasiłki z ubezpieczenia społecznego: chorobowy, macierzyński lub opiekuńczy albo rentę chorobową,

- pkt 3 zatrudnienia młodocianych na obszarze Państwa Polskiego na warunkach określonych w przepisach obowiązujących przed dniem 1 stycznia 1975 r.

Mając na uwadze powyższe, sąd pierwszej instancji wskazał, że zatrudnianie młodocianych w latach 1971-1972 odbywało się na podstawie ustawy z dnia 2 lipca 1958 r. o nauce zawodu, przyuczaniu do określonej pracy i warunkach zatrudniania młodocianych w zakładach pracy oraz o wstępnym stażu pracy (Dz. U. nr 45, poz. 226 ze zm.). Na podstawie art. 3 tej ustawy młodocianci mogli być zatrudniani przez zakłady pracy tylko w celu nauki zawodu, przyuczenia do określonej pracy, odbycia wstępnego stażu pracy (ust. 1). Poza przypadkami określonymi w ust. 1 zakłady pracy mogły zatrudniać młodocianych przy lekkich pracach sezonowych i dorywczych, których rodzaje i czas trwania określi w drodze rozporządzenia Rada Ministrów w porozumieniu z Centralną Radą Związków Zawodowych (ust. 2). Młodocianci w wieku powyżej lat 16 mogli być zatrudniani:

1) jeżeli posiadali kwalifikacje zawodowe i odbyli wstępny staż pracy (art. 6) - przy pracach odpowiadających posiadanym przez nich kwalifikacjom;

2) jeżeli nie spełniali warunków określonych w pkt 1 - przy pracach nie wymagających kwalifikacji zawodowych; rodzaje tych prac określa w drodze rozporządzenia właściwi ministrowie w porozumieniu z Ministrem Oświaty oraz z zarządami głównymi odpowiednich związków zawodowych.

Z mocy art. 4 ust. 1 tej ustawy, nauka zawodu młodocianego trwała zależnie od zawodu od 2 do 4 lat i kończyła się egzaminem. Zaś w oparciu o art. 5 tej ustawy, zakład pracy mógł przyjąć młodocianego w celu przyuczenia do określonej pracy, jeżeli rodzaj tej pracy nie wymaga innego przygotowania zawodowego (art. 4 ust. 2). Okres przyuczania do określonej pracy nie może być krótszy niż 3 miesiące i nie powinien przekraczać 1 roku. Stosownie do treści art. 9 ustawy, zakład pracy przyjmując młodocianego na naukę zawodu w celu przyuczenia do określonej pracy oraz odbycia wstępnego stażu pracy był obowiązany zawrzeć z nim na piśmie umowę określającą zawód albo rodzaj pracy, w jakim młodociancy będzie szkolony, czas trwania nauki zawodu, przyuczenia do określonej pracy lub wstępnego stażu pracy oraz zasadnicze obowiązki i uprawnienia młodocianego. Okresy nauki zawodu, przyuczenia do określonej pracy oraz wstępnego stażu pracy były okresami zatrudnienia (art. 10 ustawy z dnia 2 lipca 1958 r.). W okresie nauki zawodu i przyuczania do określonej pracy obowiązywały uczniowskie stawki płac (art. 18 ust. 1 ustawy z dnia 2 lipca 1958 r.).

Dalej Sąd Okręgowy wyjaśnił, że w orzecznictwie sądowym przesądzone już, iż podstawą zaliczenia okresów zatrudnienia młodocianego do okresów składkowych jest nawiązanie stosunku pracy (umowy o naukę zawodu lub w celu przygotowania zawodowego) pomiędzy młodocianym a pracodawcą (zob. wyroki Sądu Apelacyjnego w Katowicach: z dnia 13 czerwca 2006 r., III AUa 250/05, Biul. SAKa 2007, nr 1; z dnia 14 czerwca 2006 r., III AUa 457/05, Biul. SAKa 2007, nr 1; z dnia 14 czerwca 2006 r., III AUa 455/05, Biul. SAKa 2007, nr 1), choć dopuszcza się również wykonywanie pracy w okresie uczęszczania do zasadniczej szkoły przysposobienia zawodowego, gdyż uczniowie (młodociani pracownicy) byli w tym czasie przyjmowani do pracy i zatrudniani w celu przyuczenia do zawodu, a obowiązek pogłębiania wiedzy teoretycznej był realizowany ubocznie (zob. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 12 stycznia 2000 r., II UKN 294/99, OSNAP 2001/9/322).

Sąd pierwszej instancji miał na uwadze, że na poparcie tezy, iż ubezpieczony wykonywał pracę w okresie od 1 września 1971 r. do 31 lipca 1972 r. nie przedstawił on jednak żadnych dokumentów. Brak jest więc jakichkolwiek dowodów, aby wykonywał tę pracę w rozumieniu art. 6 ust. 2 pkt 1a ustawy emerytalnej. Nie wykazał bowiem, aby w tym czasie świadczył pracę w co najmniej połowie wymiaru czasu pracy i otrzymywał wynagrodzenie, mając zawartą umowę o pracę w Zakładach (...) w Ż., albo z innym zakładem pracy. Przy tym sąd uwzględnił, że ubezpieczony posiada wpis w legitymacji ubezpieczeniowej jako uczeń-pracownik jednakże dopiero od 1 września 1972 r. Zgodnie z utrwalonym w orzecznictwie stanowiskiem dla wykazania, że dany okres stanowi okres składkowy, bezwzględnie wymaganym jest przedstawienie dokumentów potwierdzających fakt zatrudnienia przez zakład pracy w celu przyuczenia do zawodu na podstawie indywidualnej umowy o pracę i wymogu tego nie może zastąpić powoływanie się wyłącznie na okoliczność nauki w zasadniczej szkole zawodowej dla pracujących niezależnie od tego, iż wśród wymienionych w świadectwie ukończenia przez ubezpieczonego zasadniczej szkoły przedmiotów podano także praktyczną naukę zawodu (vide: wyrok Sądu Apelacyjnego w Katowicach z dnia 28 marca 2013 r., III AUa 1362/13, LEX nr 1311958).

W konsekwencji Sąd Okręgowy uznał, że ubezpieczony w toku postępowania nie wykazał, aby wykonywał pracę w okresie od 1 września 1971 r. do 31 lipca 1972 r., będąc zatrudnionym w oparciu o umowę o naukę zawodu. Dowód tylko z zeznań samego ubezpieczonego z uwagi na szczególny i wyjątkowy charakter prawa do emerytury, nie może przesądzać o wykonywaniu pracy w ramach praktycznej nauki zawodu, zwłaszcza, gdy powoływane przez ubezpieczonego fakty nie znajdują potwierdzenia w dokumentacji oraz są sprzeczne z obowiązującą wówczas ustawą z dnia 2 lipca 1958 r. Bez uwzględnienia powyższego okresu ubezpieczony nie spełnia warunku posiadania okresu składkowego i nieskładkowego wynoszącego na dzień 1 stycznia 1999 r. co najmniej 25 lat.

Z tych względów sąd pierwszej instancji zaniechał dalszego postępowania dowodowego, w tym oddalił wniosek o dopuszczenie dowodu z zeznań świadków na okoliczność zatrudnienia ubezpieczonego w (...) Przedsiębiorstwie Budownictwa (...) w W. jako junak (...).

Sąd zauważa, że okres zatrudnienia w trakcie odbywania kary pozbawienia wolności oraz pracy junaka (...) organ rentowy zaliczył już ubezpieczonemu do ogólnego stażu pracy. Możliwe, że z uwagi na znaczny upływ czasu oraz wielość pracodawców ubezpieczonego nie pamięta on już, że w okresie od 31 maja 1973 r. do 15 grudnia 1973 r. pracował w Przedsiębiorstwie Budownictwa Rolniczego w G. na stanowisku betoniarz, a w okresie od 10 stycznia 1974 r. do 3 listopada 1975 r. był zatrudniony w (...) Przedsiębiorstwie Budownictwa (...) w W. jako junak (...). Powyższe okresy zatrudnienia potwierdzone są świadectwami pracy oraz prawidłowymi wpisami w legitymacji ubezpieczeniowej ubezpieczonego, których organ rentowy nie zakwestionował. Od 1 listopada 1973 r. ubezpieczony miał innego pracodawcę (do 15 grudnia 1973 r. pracował w Przedsiębiorstwie Budownictwa Rolniczego w G.). Nadto przedłożonymi do akt ZUS dokumentami ubezpieczony udowodnił już, że pracował jako junak (...) od 10 stycznia 1974 r. do 3 listopada 1975 r., zaś świadkami chce dowodzić okoliczności niekorzystnych dla siebie, a mianowicie, że zatrudnienie jako junaka (...) trwało jedynie do 30 września 1975 r. W konsekwencji sąd meriti uznał, że dowód w postaci zaświadczenia z Zakładu Karnego nie ma znaczenia dla sprawy, gdyż dotyczy okresu już udowodnionego przez ubezpieczonego.

Podsumowując, Sąd Okręgowy wskazał, że powyższe ustalenie powoduje, iż ubezpieczony nie jest uprawniony do emerytury w oparciu o przepisy art. 184 w zw. z art. 32 ust. 1 i 2 ustawy emerytalnej i § 2 rozporządzenia. Ubezpieczony

nie osiągnął na dzień 1 stycznia 1999 r. okresu składkowego i nieskładkowego wynoszącego co najmniej 25 lat. Brak więc podstaw do przyznania mu wcześniejszej emerytury na podstawie art. 184 ustawy emerytalnej.

Ponadto sąd pierwszej instancji podkreślił, że niespełnienie przez ubezpieczonego jednej przesłanki - w tym przypadku przesłanki okresu składkowego i nieskładkowego wynoszącego co najmniej 25 lat - czyniło bezprzedmiotowym dokonywanie oceny pozostałych przesłanek, gdyż ich ustalenie i tak nie powodowałoby zmiany treści zaskarżonej decyzji.

Jednocześnie sąd ten wyjaśnił, że w sprawie z zakresu ubezpieczeń społecznych regułą jest, że sąd ubezpieczeń społecznych w trybie rozpoznania odwołania od decyzji organu rentowego przyznaje konkretne świadczenie lub określa jego wysokość (vide: wyrok Sądu Najwyższego z dnia 25 kwietnia 2008 r., I UK 267/07, niepubl.). Nie jest zatem dopuszczalne wydawanie wyroku ustalającego spełnienie przez ubezpieczonego niektórych warunków wymaganych do nabycia prawa do świadczenia i przyznającego to świadczenie pod warunkiem spełnienia pozostałych warunków w przyszłości.

Mając powyższe na uwadze, Sąd Okręgowy podkreślił, że błędny jest pogląd ubezpieczonego, iż Sąd powinien w przedmiotowej sprawie – mimo ustalenia, że nie spełnia wszystkich warunków do przyznania prawa do wnioskowanego świadczenia emerytalnego – ustalić czy spełnia przesłankę stażu pracy w warunkach szczególnych. W przedmiotowej sprawie takie ustalenie jednej przesłanki, przy uznaniu, że ubezpieczony nie spełnia innej przesłanki warunkującej przyznanie prawa do wnioskowanego świadczenia, jak wynika z powyższych rozważań, jest niedopuszczalne.

Wobec dokonanych ustaleń, sąd pierwszej instancji działając na podstawie art. 477¹⁴ § 1 k.p.c. oddalił odwołanie ubezpieczonego od decyzji organu rentowego z dnia 6 października 2016 r.

Z powyższym wyrokiem Sądu Okręgowego w Koszalinie w całości nie zgodził się S. K., który działając przez pełnomocnika, w wywiedzionej apelacji zarzucił mu:

1. błędne ustalenie stanu faktycznego sprawy, polegające na niezgodnym z faktami przyjęciu, iż ubezpieczony rzekomo nie spełnia warunku posiadania okresu składkowego i nieskładkowego wynoszącego na dzień 1 stycznia 1999 r. co najmniej 25 lat, gdy w rzeczywistości ubezpieczony posiada przeszło 25 letni tych okresów; co miało wpływ na wydanie niekorzystnego dla ubezpieczonego wyroku;
2. błędne ustalenie stanu faktycznego sprawy, polegające na niezgodnym z faktami przyjęciu, iż ubezpieczony w okresie od 1 września 1971 r. do 28 maja 1973 r. rzekomo był uczniem (...) Szkoły (...) w L.; przy czym w dalszej części uzasadnienia zaskarżonego wyroku Sąd Okręgowy zakwestionował okres ubezpieczenia od 1 września 1971 r. do 31 lipca 1972 r.; w rzeczywistości ubezpieczony w okresie od 1971 r. do 1973 r. odbywał praktyczną naukę zawodu w Przedsiębiorstwie Budownictwa Rolnego w G. i Zakładach (...) w Ż., nie będąc uczniem szkoły w L.; co miało wpływ na wydanie niekorzystnego dla ubezpieczonego wyroku;
3. naruszenie przez Sąd Okręgowy zasady swobodnej oceny dowodów wyrażonej w art. 233 § 1 k.p.c. polegające na nieuwzględnieniu okresów składkowych ubezpieczonego: od 1 września 1971 r. do 28 maja 1973 r. (21 miesięcy), od 1 września 1974 r. do 31 stycznia 1976 r. (17 miesięcy), od 20 maja 1986 r. do 16 lipca 1986 r. (1 miesiąc i 26 dni); od 20 grudnia 1997 r. do 18 stycznia 1998 r. (1 miesiąc) = razem pominięte 3 lata, 4 miesiące i 26 dni; co miało wpływ na wydanie niekorzystnego dla ubezpieczonego wyroku;
4. naruszenie przez Sąd Okręgowy zasady swobodnej oceny dowodów wyrażonej w art. 233 § 1 k.p.c. polegające na nieuwzględnieniu zaliczalnych okresów nieskładkowych ubezpieczonego (okresów pobierania zasiłku dla bezrobotnych): w styczniu, lutym i marcu 1997 r. = razem pominięte 3 miesiące;
5. naruszenie przez Sąd Okręgowy zasady swobodnej oceny dowodów wyrażonej w art. 233 § 1 k.p.c., polegające na niezgodnym z prawdą stwierdzeniu przez Sąd Okręgowy w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku, iż ubezpieczony

rzekomo „nie przedstawił żadnych dokumentów na poparcie tezy, że wykonywał pracę w okresie od września 1971 r. do 31 lipca 1972 r.”, ponieważ w rzeczywistości ubezpieczony przedstawił na tę okoliczność stosowne zaświadczenie;

6. naruszenie przez Sąd Okręgowy zasady wyrażonej w art. 227 § 1 k.p.c., polegające na niedopuszczeniu dowodu z przesłuchania świadków na okoliczność wykazania i potwierdzenia faktu posiadania przez ubezpieczonego co najmniej 15 letniego stażu pracy w szczególnych warunkach;

7. naruszenie przez Sąd Okręgowy zasady wyrażonej w art. 328 § 2 k.p.c., polegające na niepodaniu w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku przyczyn, dla których Sąd nie uwzględnił okresów składkowych i zaliczalnych okresów nieskładkowych ubezpieczonego, wskazanych w pkt 2 i 3 niniejszej apelacji;

8. niezgodność zaskarżonego wyroku z art. 2 Konstytucji RP,

9. niezgodność zaskarżonego wyroku z art. 5, art. 31 ust. 3, art. 32, art. 45 ust. 1 i art. 67 ust. 1 Konstytucji RP.

Opierając się na powyższych zarzutach apelujący wniósł o:

- zmianę zaskarżonego wyroku poprzez uwzględnienie odwołania od decyzji ZUS z dnia 6 października 2016 r. i przyznanie ubezpieczonemu prawa do wnioskowanej emerytury,

oraz o przeprowadzenie w tym celu uzupełniającego postępowania dowodowego, poprzez:

a) dopuszczenie dowodu z następujących dokumentów na okoliczność potwierdzenia posiadania przez ubezpieczonego co najmniej 25 letniego stażu ubezpieczeniowego:

- zaświadczenie z dnia 1 sierpnia 2016 r. wystawione przez Specjalny Ośrodek Szkolno- (...) w Ż., że w okresie od września 1971 r. do maja 1973 r. ubezpieczony odbywał praktyczną naukę zawodu w Przedsiębiorstwie Budownictwa Rolnego w G. i Zakładach (...) w Ż.;

- zaświadczenia z dnia 5 września 2016 r. wystawione przez Zespół Szkół (...) w C., że w okresie od 1 września 1974 r. do 31 stycznia 1976 r. ubezpieczony odbywał praktyczną naukę zawodu w zawodzie betoniarz-zbrojarz w (...) Przedsiębiorstwie Budowlanym w C.;

- zaświadczenie o wykonywaniu pracy z dnia 3 lutego 1992 r. wystawione przez Zakład Karny w S. B., że podczas odbywania kary pozbawienia wolności ubezpieczony wykonywał pracę na pełny etat, między innymi w okresie od 20 maja 1986 r. do 13 maja 1987 r. (częściowo pominiętym przez Sąd Okręgowy, dot. poz. 3 w tabeli);

- świadectwo pracy z dnia 20 stycznia 1998 r. wystawione przez (...) spółkę z o.o. potwierdzające, że ubezpieczony był zatrudniony w pełnym wymiarze w okresie od 1 lipca 1997 r. do 20 stycznia 1998 r. (Sąd Okręgowy nie uwzględnił w tym okresie - okresu 1 miesiąca liczonego od 20 grudnia 1997 r. do 18 stycznia 1998 r.);

- zaświadczenie z dnia 24 marca 1997 r. wystawione przez Rejonowy Urząd Pracy w S., że ubezpieczony w styczniu i lutym 1997 r. pobrał w tych miesiącach zasiłek dla bezrobotnych;

- zaświadczenie z dnia 4 kwietnia 1997 r. wystawione przez Rejonowy Urząd Pracy w S., że ubezpieczony w marcu 1997 r. pobrał zasiłek dla bezrobotnych;

b) przesłuchanie świadków na okoliczność potwierdzenia posiadania przez ubezpieczonego co najmniej 15 letniego stażu pracy w szczególnych warunkach: E. O., P. P., J. B., M. K. i R. M.,

ewentualnie o:

- uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy sądowi pierwszej instancji do ponownego rozpoznania.

W uzasadnieniu skarżący powtarzając zarzuty podniesione wyżej między innymi podniósł, że zaskarżony wyrok jest niezgodny z art. 2 Konstytucji RP, który stanowi, że Rzeczpospolita Polska jest demokratycznym państwem prawnym, urzeczywistniającym zasady sprawiedliwości społecznej. W demokratycznym państwie prawa sprawiedliwość społeczna oznacza, że w przypadku, gdy obywatel spełnia niezbędne wymogi do uzyskania danego prawa, to organy państwa pomagają mu w uzyskaniu tego prawa, a nie zachowują się w sposób mający na celu utrudnienie obywatelowi skorzystanie z przewidzianych w ustawie praw. Z powyższych względów zaskarżony wyrok jest niezgodny również z art. 5. Konstytucji RP, zgodnie z którym Rzeczpospolita Polska zapewnia prawa obywatela. Biorąc natomiast pod uwagę fakt, że gdy S. K. po raz pierwszy rozpoczął pracę, w tym pracę w szczególnych warunkach, Państwo zapewniało go, że jeżeli przepracuje określoną liczbę lat, będzie mógł skorzystać z prawa do wcześniejszej emerytury, w sytuacji gdy obecnie ubezpieczony wbrew argumentom Sądu Okręgowego spełnia wszystkie ustawowe kryteria, aby z tego obiecanego mu prawa skorzystać - utrudnianie i uniemożliwianie mu skorzystania z tego prawa jest niezgodne z art. 31 ust.3. Konstytucji RP. Powyższa zasada konstytucyjna stanowi, że ograniczenia w zakresie korzystania z konstytucyjnych praw mogą być ustanawiane tylko w ustawie i tylko wtedy, gdy są konieczne w demokratycznym państwie dla jego bezpieczeństwa lub porządku publicznego, bądź dla ochrony środowiska, zdrowia i moralności publicznej, albo wolności i praw innych osób, ale ograniczenia te nie mogą naruszać istoty wolności i praw. Żadna z tych okoliczności wyłączających nie zachodzi w przypadku S. K..

W ocenie apelującego zaskarżony wyrok jest też niezgodny z art. 32 ust. 1 Konstytucji RP, według którego wszyscy są wobec prawa równi i wszyscy mają prawo do równego traktowania przez władze publiczne. Nie sposób zrozumieć, dlaczego pomimo spełniania przez ubezpieczonego kryteriów ustawowych, odmawia się mu prawa do wnioskowanej emerytury, gdy inni ubezpieczeni w analogicznych sytuacjach prawo do emerytury otrzymują.

Zdaniem ubezpieczonego zaskarżony wyrok jest niezgodny z art. 67 ust. 1 Konstytucji RP, w myśl którego obywatel ma prawo do zabezpieczenia społecznego w razie niezdolności do pracy ze względu na chorobę lub inwalidztwo oraz po osiągnięciu wieku emerytalnego, ponieważ wbrew tej konstytucyjnej zasadzie S. K. odmówiono prawa do emerytury pomimo spełniania przez niego wymogów ustawowych.

Z wszystkich wskazanych w niniejszej apelacji względów, według apelującego zaskarżone rozstrzygnięcie nie sposób uznać za zgodne z art. 45 ust. 1 Konstytucji RP, w myśl którego każdy ma prawo do sprawiedliwego rozpatrzenia sprawy przez właściwy, niezależny, bezstronny i niezawisły sąd.

Sąd Apelacyjny rozważył, co następuje:

Apelacja okazała się nieuzasadniona.

W ocenie Sądu Apelacyjnego, rozstrzygnięcie sądu pierwszej instancji jest prawidłowe. Sąd Okręgowy właściwie przeprowadził postępowanie dowodowe, w żaden sposób nie uchybiając przepisom prawa procesowego oraz dokonał trafnej oceny zebranego w sprawie materiału dowodowego, w konsekwencji prawidłowo ustalając stan faktyczny sprawy. Dlatego też Sąd Apelacyjny podzielił w całości ustalenia faktyczne, a także rozważania prawne zawarte w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku i przyjmuje je za własne, co czyni zbytecznym ich ponowne szczegółowe przytaczanie (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 5 listopada 1998 r., I PKN 339/98, OSNAP 1999/24/776 oraz z dnia 22 lutego 2010 r., I UK 233/09, LEX nr 585720 i z dnia 24 września 2009 r., II PK 58/09, LEX nr 558303, czy postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 23 marca 2012 r., II PK 278/11, LEX nr 12144574). Rozpoznając sprawę sąd pierwszej instancji nie naruszył tak norm prawa materialnego, jak i zasad postępowania, które uzasadniałyby uwzględnienie wniosków apelacji.

Przedmiotem sporu jest spełnienie przez S. K. przesłanek do przyznania prawa do emerytury w wieku obniżonym z uwagi na pracę w szczególnych warunkach. Organ rentowy w decyzji z dnia 6 października 2016 r. odmawiając ubezpieczonemu tego prawa ustalił, że ubezpieczony na dzień 1 stycznia 1999 r. nie legitymował się 25 letnim okresem ubezpieczenia oraz co najmniej 15 letnim okresem pracy w szczególnych warunkach. Z kolei Sąd Okręgowy w zaskarżonym wyroku podzielił stanowisko organu rentowego, iż ubezpieczony nie legitymuje się 25 letnim okresem

składkowym i nieskładkowym oraz odstąpił od zbadania spełnienia przez niego kolejnego warunku uznając, że bez 25 lat okresów składkowych i nieskładkowych, i tak nie ma możliwości przyznania skarżącemu wnioskowanego świadczenia.

W wyniku złożonej apelacji sąd odwoławczy był zobligowany do ustalenia czy ubezpieczony udowodnił posiadanie 25 lat okresów składkowych i nieskładkowych na dzień 1 stycznia 1999 r., bowiem ustalenie, że ten warunek jest spełniony prowadziłby do uchylecia zaskarżonego wyroku celem przeprowadzenia całego postępowania dotyczącego warunku legitymowania się przez skarżącego 15 letnim okresem pracy w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze na dzień 1 stycznia 1999 r.

W świetle zarzutów powołanych w apelacji, jako okresy składkowe i nieskładkowe nieuwzględnione przez organ rentowy i sąd pierwszej instancji ubezpieczony, w łącznym wymiarze 3 lata, 7 miesięcy i 24 dni, wskazał okres składkowy:

- od 1 września 1971 r. do 28 maja 1973 r. (1 rok, 8 miesięcy i 28 dni)

- od 1 września 1974 r. do 31 stycznia 1976 r. (1 rok, 5 miesięcy)

- od 20 maja do 16 lipca 1986 r. (1 miesiąc i 27 dni)

- od 20 grudnia 1997 r. do 18 stycznia 1998 r. (29 dni)

oraz jako okres nieskładkowy miesiąc styczeń, luty i marzec 1997 r. (3 miesiące).

W pierwszej kolejności trzeba wskazać, że z powyższych okresów Zakład Ubezpieczeń Społecznych uwzględnił już okresy:

- od 10 stycznia 1974 r. do 3 listopada 1975 r. (od 1 września 1974 r. - 1 rok, 2 miesiące i 3 dni) – jako okres składkowy

- od 12 listopada 1975 r. do 22 listopada 1975 r. (10 dni) - jako okres składkowy

- od 11 grudnia 1975 r. do 3 stycznia 1976 r. (23 dni) - jako okres składkowy

- od 19 stycznia 1976 r. do 11 września 1976 r. (7 miesięcy i 23 dni) - jako okres składkowy

a także okres pobierania zasiłku dla bezrobotnych od stycznia do marca 1997 r. (3 miesiące) - jako okres nieskładkowy, przy czym sąd pierwszej instancji mylnie wskazał ten okres jako okres składkowy,

czyli łącznie 2 lata, 1 miesiąc i 29 dni.

Zestawienie powyższych okresów – tych, o które uwzględnienie wnosi skarżący 3 lata, 7 miesięcy i 24 dni oraz tych z nich, które zostały już uwzględnione przez organ rentowy tj. 2 lata, 1 miesiąc i 29 dni – wskazuje, że przyjęcie wszystkich pozostałych okresów 1 rok, 5 miesięcy i 25 dni, nie da 25 lat na dzień 1 stycznia 1999 r. łącznie z okresami uwzględnionymi przez organ rentowy (23 lat i 9 dni) – bowiem daje tylko 24 lat, 6 miesięcy i 4 dni.

Odnosząc się kolejno do okresów wskazanych przez apelującego wskazać trzeba, że słusznie sąd pierwszej instancji uznał, że w sprawie nie ma żadnych dowodów na to, by przyjąć, iż w czasie od 1 września 1971 r. do 28 maja 1973 r. ubezpieczony był zatrudniony. Z dokumentów przedłożonych za ten okres (k. 10 akt rentowych oraz k. 79 akt sprawy) wynika jedynie, że w spornym okresie był uczniem (...) Szkoły Zawodowej (...) w Ż. o kierunku betoniarz-zbrojarz. Apelujący, poza własnym twierdzeniem, nie wykazał wykonywania pracy w tym czasie, a brak jest umowy o naukę zawodu. Jak słusznie zauważył Sąd Okręgowy, sam tylko dowód z zeznań ubezpieczonego nie może przesądzić o wykonywaniu pracy w ramach praktycznej nauki zawodu. Nadto należy zwrócić uwagę, że w szkole zawodowej praktyczna nauka zawodu mogła odbywać się zarówno w warsztatach szkolnych, jak i w zakładach pracy. W tym ostatnim przypadku organizowana była zawsze na podstawie umowy zawartej między szkołą a zakładem pracy,

a uczniowie wykonujący pracę w ramach praktyki nie byli pracownikami tych zakładów. Skarżący nie przedłożył indywidualnej umowy zawartej z którymkolwiek z zakładów pracy o praktyczną naukę zawodu, dlatego też brak było podstaw do uwzględnienia spornego okresu nauki w szkole zawodowej do stażu pracy. Natomiast zeznania ubezpieczonego złożone w tym temacie nie zasługują na wiarygodność skoro ubezpieczony twierdzi, że oba okresy nauki zawodu były takie same, a jak przedstawiono poniżej za okres nauki w latach 1974-1976 ubezpieczony legitymuje się dokumentami wskazującymi na wykonywanie pracy przez większość tego okresu jako junak (...), a w pozostałych okresach w ramach umowy o pracę.

Dalej skarżący wskazał na niezaliczenie mu do okresów składkowych okresu praktycznej nauki zawodu jako zbrojarz-betoniarz również w okresie od 1 września 1974 r. do 31 stycznia 1976 r. Odnośnie tego okresu umknęło uwadze ubezpieczonego, że organ uwzględnił w okresach składkowych czas od 10 stycznia 1974 r. do 3 listopada 1975 r., kiedy to S. K. zajmował stanowisko „junak (...)” i za ten okres legitymuje się świadectwem pracy z dnia 10 października 1991 r., a także na podstawie wpisu do legitymacji ubezpieczeniowej - okres zatrudnienia od 12 do 22 listopada 1975 r. i od 11 grudnia 1975 r. do 3 stycznia 1976 r. A także okres od 19 stycznia 1976 r. do 11 września 1976 r. (a więc także do 31 stycznia 1976 r.). Pozostałe dni z tego okresu (od 4 do 11 listopada i od 23 listopada do 10 grudnia 1975 r.) nie zostały przez ZUS uwzględnione, albowiem nie znalazły potwierdzenia w przedłożonej dokumentacji pracowniczej apelującego. Nie wykazał ich także apelujący w toku postępowania sądowego.

Trzecim okresem, o którego zaliczenie do okresów składkowych wnosi ubezpieczony, jest czas od 20 maja 1986 r. do 16 lipca 1986 r. – okres zatrudnienia podczas odbywania kary pozbawienia wolności. Sąd odwoławczy dostrzegł, że okres wykonywania pracy przez S. K. w czasie pozbawienia wolności ustala oryginał zaświadczenia o wykonywaniu pracy z dnia 22 sierpnia 2001 r. Dane tam zawarte potwierdziło nadto zaświadczenie z dnia 22 lutego 2018 r. przedłożone przez Zakład Karny w C. na zarządzenie Sądu Apelacyjnego. Okresy wymienione w obu pismach zostały w całości uwzględnione przez organ, poza okresem od 20 maja do 16 lipca 1986 r. Daty zaś wskazywane przez ubezpieczonego ponownie nie znalazły odzwierciedlenia w zgromadzonym materiale dowodowym. Dokument w postaci przedłożonego przez ubezpieczonego zaświadczenia z dnia 15 marca 2016 r. to kserokopia, bezwartościowa dowodowo. Zgodnie bowiem z utrwalonym orzecznictwem kopie dokumentów, niepoświadczone za zgodność z oryginałem (i to przez uprawnione podmioty) nie są dowodami z dokumentów (zob. uchwała Sądu Najwyższego z dnia 29 marca 1994 r., III CZP 37/94, OSNC 1994/11/206). Warunkiem uznania kserokopii za dokument jest umieszczenie na niej zaopatrzonego podpisem poświadczenia jej zgodności z oryginałem dokumentu (por. uzasadnienie postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 27 lutego 1997 r., III CKU 7/97, LEX nr 50764; wyrok Sądu Najwyższego z dnia 3 kwietnia 2009 r., IICSK 459/08, LEX nr 607254 i z dnia 29 kwietnia 2009 r., II CSK 557/08, LEX nr 584200).

Ostatnim ze spornych okresów składkowych jest okres od 20 grudnia 1997 r. do 18 stycznia 1998 r. – zatrudnienie w (...) sp. z o.o. Także i ten czas nie mógł być zaliczony do okresów składkowych zgodnie z żądaniem ubezpieczonego. Po pierwsze bowiem w miesiącach od 13 października 1997 r. do 18 stycznia 1998 r. ubezpieczony korzystał z urlopu bezpłatnego, który nie jest zaliczany do okresów ubezpieczenia ani składkowych, ani nie składkowych. Przy czym, w tym samym okresie, tj. od 13 października do 19 grudnia 1997 r. ubezpieczony pracował na budowie eksportowej i ten okres zostały mu uwzględniony jako okres składkowy, po czym nie powrócił już do pracy w (...) sp. z o.o.

Sąd Apelacyjny zaznacza, że to po stronie ubezpieczonego spoczywa obowiązek udowodnienia swoich twierdzeń wszelkimi dostępnymi środkami dowodowymi, przy czym nie może on ograniczać się jedynie do kwestionowania ustaleń organu rentowego i przedstawiania własnego stanowiska. Choć w postępowaniu przed sądami pracy i ubezpieczeń społecznych okoliczności mające wpływ na prawo do świadczeń lub ich wysokości mogą być udawadniane wszelkimi środkami dowodowymi przewidzianymi w Kodeksie postępowania cywilnego, to nie można zapominać o wyjątkowym charakterze świadczenia emerytalnego w wieku obniżonym, wymagającym przedstawienia dowodów, które w sposób niezbity wykażą okoliczności sporne.

W niniejszej sprawie ubezpieczony nie wykazał w sposób niebudzący wątpliwości, ażeby w podnoszonych okresach świadczył pracę, co pozwoliłoby na zaliczenie okresów tych jako okresów składkowych w oparciu o art. 6 ust. 2 pkt 3 i 4 ustawy emerytalnej.

Na marginesie Sąd Apelacyjny wskazuje, że jeśli ubezpieczony zgromadzi dokumenty, które wskażą, iż faktycznie spełnia on wymagane prawem przesłanki do przyznania mu prawa do spornej emerytury, to może wystąpić z ponownym wnioskiem do organu rentowego o ustalenie prawa do wnioskowanego świadczenia.

Wbrew wywodom skarżącego, w rozpatrywanej sprawie nie doszło też do naruszenia przez Sąd Okręgowy przepisów Konstytucji RP. Sąd pierwszej instancji zastosował dla oceny zgłoszonego żądania właściwe przepisy prawa materialnego, tj. ustawy emerytalnej. Brak jest podstaw do powzięcia wątpliwości co do konstytucyjności owych norm materialnoprawnych. Tym samym bezprzedmiotowe jest odwoływanie się przez apelującego do poszczególnych norm zawartych w Konstytucji RP, skoro niepożądany przez niego efekt w zakresie rozstrzygnięcia mógłby być związany wyłącznie z ewentualnym naruszeniem przepisów prawa materialnego bądź z uchybieniem przepisom regulującym sposób procedowania sądu. Apelujący nie wskazywał również, by Sąd Okręgowy dokonał niewłaściwej wykładni przepisów prawa materialnego i procesowego, przez co doszło do naruszenia zasad i gwarancji o charakterze konstytucyjnym. Co więcej, zarzucając sądowi pierwszej instancji pogwałcenie szeregu przepisów Konstytucji RP, skarżący nie wskazał, na czym – w jego ocenie – to naruszenie polega, co sprawia, że zarzuty te de facto nie poddają się kontroli instancyjnej.

Z tych wszystkich względów, za prawidłowe należy uznać stanowisko sądu pierwszej instancji, w przedmiocie odstąpienia od badania dalszych przesłanek wyrażonych w treści art. 184 ustawy emerytalnej w związku z rozporządzeniem. Skoro bowiem nie została spełniona jedna przesłanka przyznania emerytury w obniżonym wieku (25-letni okres składkowy i nieskładkowy na dzień 1 stycznia 1999 r.), to z uwagi na konieczność spełnienia wszystkich przesłanek łącznie, okoliczność ta stanowi podstawę do odmowy przyznania przedmiotowego świadczenia. Badanie czy ubezpieczony spełnia dalsze przesłanki do przyznania emerytury - co najmniej 15-letni okres pracy w warunkach szczególnych lub w szczególnym charakterze - było zbędne, co też trafnie wskazał Sąd Okręgowy.

Zarzuty apelacji okazały się nieuzasadnione. Brak było też innych podstaw do wzruszenia trafnego rozstrzygnięcia sądu pierwszej instancji, które sąd odwoławczy bierze pod rozwagę z urzędu.

W tym stanie rzeczy Sąd Apelacyjny, na mocy art. 385 k.p.c. orzekł o oddaleniu apelacji.

SSA Romana Mrotek SSA Urszula Iwanowska del. SSO Gabriela Horodnicka-Stelmaszczuk